

VEŽBA 9

Pregled

XML – eXtensible Markup Language – je jezik za skladištenje i prenos podataka koji već godinama predstavlja veoma važan standard na polju informacionih tehnologija, naročito u oblasti web aplikacija. XML svoju popularnost može da zahvali činjenici da su dokumenti napisani njegovim korišćenjem čitljivi i ljudima i mašinama. XML omogućava opisivanje strukture podataka u obliku višestruko razgranatog stabla, a i sami podaci se skladište zajedno sa opisom strukture u obliku običnog teksta.

U jeziku Python postoji podrška za čitanje i pisanje XML dokumenata. Od raznih rešenja koja postoje u ovim vežbama biće korišćen modul pod nazivom *ElementTree*.

XML

Jezik XML nije programski jezik. On služi za skladištenje podataka umerenog obima na strukturiran način, a ta struktura je stablo. XML dokument je skup elemenata od kojih je svaki imenovan odgovarajućom oznakom – *tag*-om. Jedan jedini element je u na najvišem mestu i hijerarhiji i on se naziva korenom (*root*). Svaki element može da skladišti tekstualni sadržaj i može imati podređene elemente u strukturi stabla – *deca*, a on je tim elementima *roditelj*. Element se identifikuje svojim tag-om, a koristeći tagove nadređenih elemenata može se formirati putanja od korenog elementa do proizvoljnog elementa u strukturi (apsolutna putanja – *path*). Putanja može biti i relativna u odnosu na neki element koji je niže u hijerarhiji. Osim tag-a, svaki element može imati i proizvoljan broj pridruženih *atributa* od kojih svaki može imati proizvoljan string kao vrednost.

Sam jezik XML je relativno jednostavan. Svaki element počinje navođenjem tag-a unutar znakova `< i >` (otvarajući), a završava se navođenjem istog tag-a sa znakom `/` ispred sebe (zatvarajući tag). Otvarajući tag može da sadrži i attribute u obliku parova `atribut="vrednost"`. Unutar elementa (između otvarajućeg i zatvarajućeg tag-a) navodi se sadržaj i proizvoljan broj elemenata nižih u hijerarhiji.

Modul *ElementTree*

Ovaj modul definiše dve klase koje su od velike važnosti za rad sa XML dokumentima: *ElementTree* i *Element*. U Python programe se uključuje importovanjem modula `xml.etree.ElementTree`. (U starijim verzijama sistema modul koji treba importovati je `elementtree.ElementTree`.)

Klasa Element

Objekti ove klase predstavljaju elemente stabla. Jedan dokument obično sadrži veliki broj objekata ove klase, a među objektima postoji hijerarhija – svaki ima jedan element roditelj i neograničen broj elemenata dece.

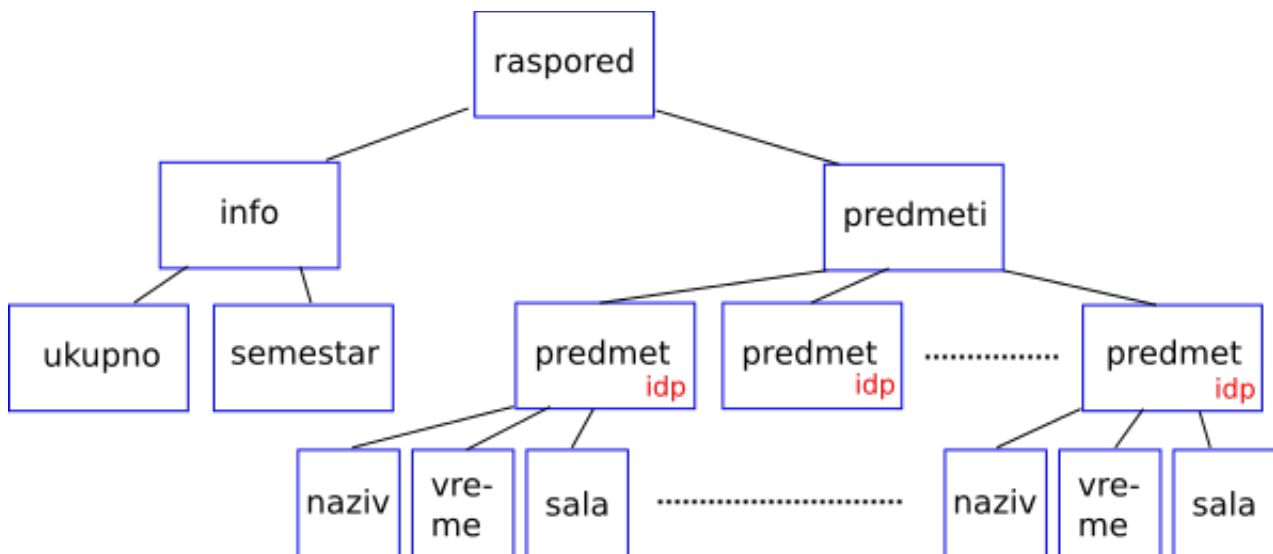
Klasa ElementTree

Objekat ove klase predstavlja ceo XML dokument. Povezuje se sa korenim elementom stabla koji je

pripada klasi *Element*. Pozivanjem metoda objekata ove klase moguće je na osnovu XML dokumenta formirati stablo u memoriji, a takođe je moguće konvertovati stablo iz memorije u tekstualni oblik i zapisati ga u fajl – XML dokument.

Zadaci

1. Napisati ručno u text editoru XML dokument koji opisuje situaciju sa slike 1. Kao podatke koristiti predmete koje slušate u tekućem semestru. Testirati ispravnost fajla njegovim učitavanjem u web pretraživač. Pretraživač će prijaviti tačnu lokaciju prve greške u XML dokumentu ukoliko on sadrži sintaksnu grešku (engl. *not well formed*). Crvena oznaka u polju zači da to polje treba da ima atribut pod tim nazivom, a vrednost treba da bude broj sa pet cifara i obaveznim vodećim nulama koji broji od 0 naviše.

Slika 1

2. Napisati program u Python-u koji učitava XML dokument *consoles.xml*¹ koji sadrži podatke o raznim proizvođačima konzola za video igre kao i o samim konzolama za video igre. Na osnovu podataka u učitanoj dokumentu formirati izveštaj koji navodi sve proizvođače konzola, a ispod imena svakog od njih navodi listu njihovih najpoznatijih konzola. Sledi primer za jednog proizvođača, a na isti način treba navesti i ostale:

```

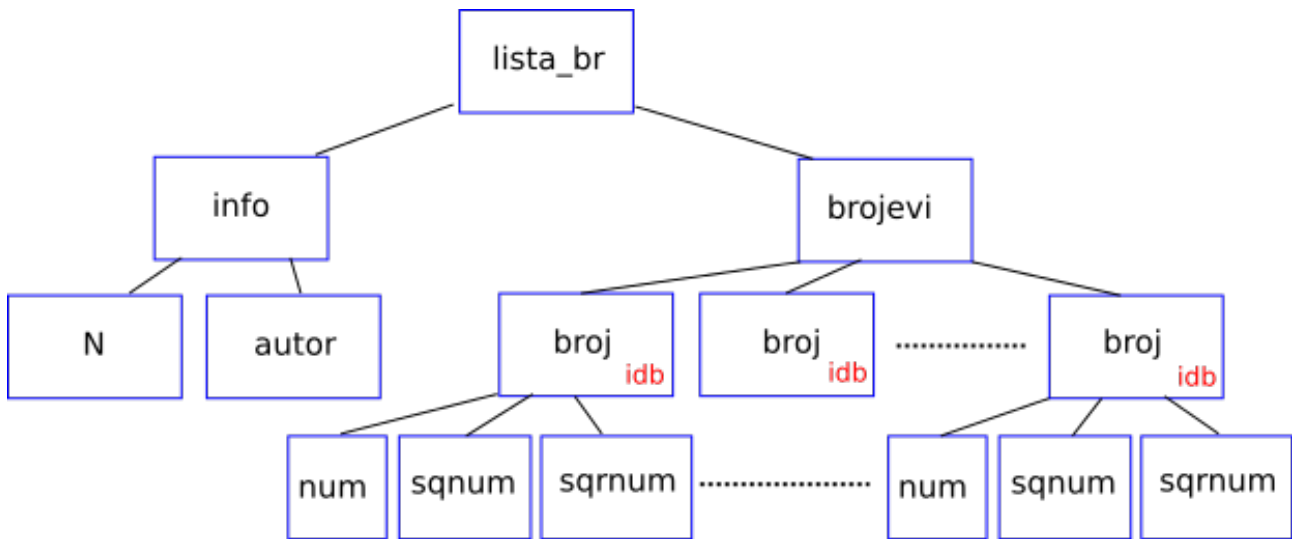
...
Manufacturer: Sega
  * Sega Master System (1986), generation 3
  * Sega Mega Drive/Genesis (1989), generation 4
  * Sega Saturn (1995), generation 5
  * Sega Dreamcast (1999), generation 6
-----

```

3. Napisati program u Python-u koji formira stablo koje je u skladu sa šemom na slici 2. Korisnik preko terminala unosi N proizvoljnih brojeva $n_i, n=1..N$, a XML dokument se formira u skladu sa tim brojevima. Podatak `<num>` je sam broj n_i , `<sqnum>` je n_i^2 , a `<sqrrnum>` je $\sqrt{n_i}$. Crvena oznaka u polju zači da to polje treba da ima atribut pod tim

¹ Fajl sa ovim dokumentom može se skinuti sa iste web stranice gde se nalazi i praktikum za laboratorijske vežbe

nazivom, a vrednost treba da bude broj sa pet cifara i obaveznim vodećim nulama koji broji od 0 naviše. Stablo proslediti u XML dokument korišćenjem modula `ElementTree`. Generisani XML dokument proveriti učitavanjem u web pretraživač.

Slika 2

Dodatak

Metode klase `ElementTree`

Sledi izbor najvažnijih metoda:²

- `ElementTree([root_el])` – konstruktor. Ako se argument `root_el` ne navede stvara se prazno stablo. Ako se `root_el` navede, to treba da bude objekat klase `Element` koji će postati koreni element stabla;
- `parse(file)` – formira stablo u memoriji na osnovu XML dokumenta u fajlu. Jedini argument (`file`) može biti fajl objekat (ranije otvoren funkcijom `open`) ili string sa imenom fajla;
- `write(file, encoding)` – zapisuje sadržaj stabla u fajl. Na argument fajl se odnosi isto što i na `file` argument metode `parse`, a `encoding` je string koji određuje tip kodiranja teksta u XML dokumentu. Skoro bez izuzetka njegov sadržaj je `'UTF-8'`;
- `getroot()` - vraća objekat klase `Element` koji čini koren stabla.

Metode i elementi članovi klase `Element`

Najvažnije metode:

- `Element([tag])` – konstruktor;
- `set(attrib, value)` – postavljanje jednog atributa elementa;
- `get(attrib)` – čitanje jednog atributa elementa;
- `append(child)` – dodavanje jednog deteta;

² Za kompletan spisak metoda treba konsultovati dokumentaciju (<https://docs.python.org>)

- *find(xpath)* – pretraga po podređenim elementima (deci) i vraćanje jednog (prvog po redu) elementa koji odgovara specifikaciji. Za argument *xpath* videti sledeći odeljak;
- *findall(xpath)* – pretraga kao i prethodna funkcija, ali vraća se lista sa svim elementima koji odgovaraju specifikaciji.

Najvažniji elementi članovi:

- *text* – string koji odgovara sadržaju elementa;
- *tag* – string koji odgovara tag-u elementa (ime elementa);
- *attrib* – rečnik gde su ključevi stringovi koji odgovaraju imenu atributa, a pridružene vrednosti su stringovi sa sadržajem (vrednostima) atributa.

Pretraga metodama *find* i *findall*

Pošto je XML dokument strukture stabla kao i fajl sistem na spoljašnjoj memoriji računarskog sistema, svaki element XML dokumenta se može shvatiti kao određeni fajl u hijerarhiji sa imenom koji odgovara tag-u. Na taj način se može formirati apsolutna ili relativna putanja (path) svakog elementa koja se navodi kao argument *xpath* odgovarajućih funkcija (metoda) za pretragu.

U *xpath* specifikaciji postoji nekoliko specijalnih karaktera. Slede najvažniji sa primerima:

- *.* – aktuelni element. Obično se koristi na početku putanje kao indikacija da je u pitanju relativna putanja, npr. *'./lista/objekat'*;
- *** – svi podređeni elementi (deca), npr. *'*/objekat'* odnosi se na sve elemente koji su podređeni svim podređenim elementima (unuci) trenutno aktuelnog elementa, a tag im je *objekat*;
- *//* – svi podređeni elementi na svim nivoima ispod aktuelnog elementa, npr. *'//objekat'* se odnosi na sve elemente podređene na bilo kom nivou trenutno aktualnom elementu, a imaju tag *objekat*.

Namespace-ovi (kvalifikovana imena) tag-ova i atributa³

Postoje mnoge specifikacije dokumenata koje se oslanjaju na jezik XML. Mnogi projekti koriste te specifikacije i proširuju ih, pa postoji opasnost da razna proširenja unesu u specifikaciju isti tag sa različitim značenjima. Da bi se taj problem prevazišao u jezik XML uvedene su oblasti važenja imena (tagova i atributa) – Namespace-ovi. U tom smislu bilo koji tag ili atribut nije više samo jedno ime, nego par – namespace (ns) i ime, npr. *<kelftn:predmet>*. Ovako zapisano me *predmet* ovim naziva se potpuno kvalifikovano (*fully qualified*), tj. svrstano u određeni namespace, u ovom slučaju *kelftn*. Ovo za rezultat ima da će ime *predmet* koje pripada drugom namespace-u (npr. *<eureka:predmet>*) važiti za potpuno drugo ime.

Opisana situacija je nešto komplikovanija i zahteva dodatno objašnjenje. Imena namespace-ova navedena u gornjim primerima su zapravo samo oznake, odnosno skraćena imena i važe samo u onom delu XML dokumenta u kojem su definisana. U praksi se, ipak, skoro uvek definišu u korenom elementu, pa važe za ceo dokument. Definicija se obavlja putem atributa elementa unutar

³ U ovoj vežbi, namespace-ovi se ne koriste, ali u mnogim primanima u praksi su prisutni. Već od sledeće vežbe razumevanje ovog sistema biće neophodno.

kojeg važe i u tu svrhu služi atribut sa specijalnim značenjem – *xmlns*. Zadaje se u obliku *xmlns:ns = URI*, gde je URI (*Uniform Resource Identifier*) vezan za organizaciju koja je dati namespace uvela. (Ako se dati URI zada kao adresa u Web pretraživaču, dobiće se informacije vezane za dati namespace.) U gornjem primeru će se dalje *ns* koristiti za kvalifikaciju imena unutar elementa u kojem je definisan u obliku *<ns:ime>*. Ako se nikakva oznaka ne stavi uz neko ime, to znači da je to ime u tzv. default namespace-u, ali se default namespace mora zadati kao *xmlns* atribut bez posebne oznake. Sledi primer:

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<rootelem xmlns="http://www.elektronika.ftn.uns.ac.rs/kelftn"
xmlns:kelftn="http://www.elektronika.ftn.uns.ac.rs/kelftn"
xmlns:eureka="http://www.fictive-eureka.com/eureka">
  <list eureka:atx="A">
    <kelftn:elx kelftn:no="01">Informacija 1<\kelftn:elx>
    <elx no="02"\>
  </list>
  <eureka:elist>
</eureka:elist>
</root>
```

Definisana su dva namespace-a: *kelftn* i *eureka*. Default je isti kao i *kelftn*, pa ako se ništa ne napiše uz neko ime, taj se podrazumeva. Dakle tagovi *list*, *elx* i atribut *no* su u namespace-u *kelftn*, dok tag *elist* i atribut *atx* pripadaju namespace-u *eureka*.

Rukovanje namespace-ovima pomoću modula `ElementTree`

Svi objekti iz modula `ElementTree` ispred imena koja pripadaju određenom namespaceu dodaju URI koji definiše taj namespace unutar velikih zagrada. Na taj način string sa tagom *list* iz gornjeg primera biće

```
'{http://www.elektronika.ftn.uns.ac.rs/kelftn}list'
```

Ovo će se desiti bez obzira pripada li određeno ime default namespace-u ili nekom drugom. O ovome treba voditi računa prilikom pretraga ili izmena podataka.